

1611.35
Ms. 1568 Ik 18

6. oktober 1944

Vestfronten. Det er fortsatt Siegfriedlinjens nordflanke som er i forgrunnen under kampene på vestfronten; avsnittet mellom Aachen og Wesel og linjens provisoriske forlengelse langs Maas-Rhin-kanningene ut til den hollandske kyst. Som en fortsettelse av bevegelseskrigens operasjoner, som i løpet av få uker førte til gjenerobringen av Frankrike og Belgia, forsøkte de allierte to hovedstøt inn i det tyske stillingssystem, det ene over Aachen i retning Düren-Köln, det andre gjennom Sørøst-holland, over Eindhoven-Nijmegen-Arnhem. Tilsammen gir de linjene i en stor dobbelt omfatningsaksjon mot Ruhr.

Operasjonen i Holland, som i 10 dager holdt verden i åndeløs spenning, brakte betydelige resultater, men det lyktes tyskerne den 27.9. ved en voldsom kraftanstrengelse å klippe spissen av støtkilen ved Arnhem, hvor den 1. britiske flybårne divisjon etter mer enn en ukes kamper måtte trekke seg tilbake til sørbredden av Lek. Det ble altså i denne omgang intet av forseringen av den nordlige Rhinarm og gjennombruddet over slettelandet sørøstover mot Ruhr, men det er ganske galt å la skuffelsen over at denne meget dristige operasjon ikke kunne gjennomføres, fullstendig overskygge de store positive resultater som ble oppnådd. De storstilte luftlandsetninger, understøttet av raske panserframstøt fra 2. britiske armés side, ga britene en bred korridor gjennom det sørøstlige Holland over Eindhoven og helt fram til Nijmegen og Waals nordlige bredd. Her lyktes offensiven helt ut. Tyskerne har nå praktisk talt oppgitt å angripe korridoren som har fått bredde helt bort til 's Hertogenbosch, og de tyske styrker i Sørvestholland sønnenfor elvesystemet er utsatt for en meget alvorlig flanketrusel. Over Nijmegen har britene også kunnet støte inn i Tyskland via grensebyen Beek mot Kleve. Disse resultater ville antagelig ikke kunnet oppnås uten den fremragende innsats fra de tropper som kjempet ved Arnhem og som engasjerte tyskernes elite-styrker. Hvorvidt den britiske overkommando vil forsøke en ny omfatning av Siegfriedlinjens nordflanke gjennom Holland når reserver og tilførsler er ført fram i noenlunde nær framtid, er det ennå for tidlig å danne seg noen mening om. Usannsynlig er det ikke, da de utbygde stillinger tyskerne her kan støtte seg til, antagelig er meget svakere enn selve Siegfriedlinjen lenger sør, og det flate, åpne terrenget gir meget gode muligheter for en omklamring av Ruhr og Siegfriedlinjen fra nord med panserstyrker.

En av grunnene til at eksperimentet ved Arnhem måtte gjennomføres med utilstrekkelige styrker - idet man satte sin lit til overraskelsesmomentet - har antagelig vært mangelen på havner i noenlunde nærhet av operasjonsområdet. I Brest som i Kanalhavnene har de tyske garnisoner ydet en meget hårdnakket motstand etter ordre fra høyeste hold - forøvrig en av de få rasjonelle strategiske forholdsregler som er truffet fra tysk side i den senere tid. I tillegg til Le Havre og de små belgiske havner har imidlertid de alli-

erte nå tatt både Brest, Boulogne og Calais. Den eneste franske havn av noen umiddelbar strategisk betydning som gjenstår, er Dunkerque. Antwerpen er forlengst i de alliertes hender, men har ennå ikke kunne rykkes, da tyskerne behersker Scheldemunningen og dermed innløpet til denne havn som er en av kontinentets største, har intakte losseanlegg og med et tett jernbanenett er forbundet med den ikke fjerne, materialkrevende front. 1. kanadiske arme har innledet omfattende operasjoner mot de tyske stillinger i Scheldemunningen for å rense den.

Det innbrudd 1. amerikanske arme oppnådde i Siegfriedlinjen øst for Aachen så å si i umiddelbar fortsettelse av lynkrigsoperasjonene i Frankrike, greide tyskerne å stoppe til ved å kaste inn alle tilgjengelige reserver, men etterat amerikanerne hadde ladet opp for en mer omfattende offensiv enn de i første omgang hadde kunnet sette i verk, satte nye voldsomme angrep inn i denne sektor den 2. oktober, etter et artilleri- og flybomberment som savner sidestykke selv i denne krigshistorie. Støtretningen er denne gang ikke rett øst mot Düren, men nordøst i retning Geilenkirchen. Amerikanerne har i femten km. bredde slått en 10 km. dyp bresje i Vestvalls hovedlinje på dette punkt, og har bl.a. erobret byen Ubach, noen km. sør for Geilenkirchen. Det er tydelig at det er en offensiv operasjon av større dimensjoner som her er satt i verk, og man må med spenning imøtese den videre utvikling. Det meldes at tyskerne kaster forsterkninger inn og at kampene er overordentlig heftige. Kanskje er det det tyske vestforsvars skjebne som nå blir avgjort, og man kan vel vente øket press i de andre avsnitt, både i Holland, ved Trier og på Metz-Nancy-Belfort-fronten, hvor de allierte har hatt endel framgang i det siste, men hvor tyskerne ennå biter seg fast i de gjenstående deler av det gamle franske festningssystem.

I Italia er Gøther-linjen nå definitivt gjennombrutt med erobringen av Rimini på 8. britiske armés front i kystsektoren ved Adriaterhavet og ved den amerikanske 5. armés forsering av Futa-passet, hvor framrykningen fortsetter mot Bologna. Været har i det siste vanskeliggjort operasjonene, men når de allierte nå har passert Appenninene og de tyske befestninger i fjellene, kan man vente seg en raskere utvikling på Posletten.

Østfrontens nordlige avsnitt, som stort sett har fått hvile siden den voldsomme hviterussisk-baltiske offensiv i juli, er igjen preget av bevegelseskrigen. Ved midten av september satte russerne inn et dobbeltstøt i Estland og Latvia, og i løpet av et par uker var praktisk talt hele Estland gjenerobret, idet bl.a. de viktige havnebyer Tallinn, Baltiski og Pärnau falt i rask rekkefølge, og den 3. oktober kunne russerne også melde at Dagø var tatt. Etter Finnlands kapitulasjon har russerne dermed fullstendig herredømmet over Finskebukta, og den marine-strategiske situasjon i Østersjøen er endret på en for tyskerne meget betenkelig måte.

De har tidligere kunnet holde den russiske Østersjøflåte innesperret i Finskebuktas innerste del, og en av de viktigste grunner til at tyskerne så lenge og så hårdnakket opprettholdt motstanden ved de utsatte posisjoner i Baltikum, var sikkert håpet om at isen ville komme til å lamme flåteoperasjonene innen russerne kunne sprengte sperringene over Finskebukta. Det har ikke slått til, og russiske sjøstridskrefter opererer alt i Østersjøen. Indirekte har denne situasjon allerede fått betydelige konsekvenser, idet Sverige har sperret sine territorialfarvann i Østersjøen helt for fremmede skip, d.v.s. at malmpassasjen på Tyskland her opphører fullstendig, idet svenske skip alt tidligere hadde innstilt all fart på tyske havner.

I Latvia satte russerne inn en voldsom offensiv fra Mitau-avsnittet mot Riga, hvor tyskerne har gjort forbitret motstand og endog kastet inn friske reserver for å sikre en ordnet retrett og evakuering av de øvrige tropper, men etter alt å dømme er Rigas fall nå bare et spørsmål om forholdsvis kort tid. Hele den baltiske operasjon må formodentlig ses som opptakten til den store russiske offensiv på sentralavsnittet, mot Østpreussen, det sentrale Polen og Schlesien, idet russerne først har villet trygge sin flanke ved å likvidere de tyske styrker i randstatene.

På sentralavsnittet har det i de siste par uker bare funnet sted operasjoner av begrenset omfang, og de polske patrioter i Warszawa, som kjempet med heltemot i 9 uker, har den 3. okt. måttet strekke våpen. Det er en av krigens store tragedier. Å utrede ansvaret for den vil føre for vidt i denne forbindelse, for forhistorien er lang og komplisert, full av politiske konflikter og strategiske feilbedømmelser, og det er gjort feil både fra polsk og russisk side. Under enhver omstendighet er Warszawas skjebne en alvorlig advarsel til motstandsbevegelsen i alle besatte land om ikke å gå til reisning og avdekke organisasjonene på et for tidlig tidspunkt.

På den ungarske front er de russisk-rumenske styrker nådd fram til slettelandet langs den gamle ungarske grense fra Oradea Mare (Grosswardein) til Szeged. De truer dermed for alvor det tyske sitadells utenverker i sør, samtidig som oppstanden i Slovakia og et øket russisk press ved Duklapasset i Beskidene representerer en trusel om dobbelt omfatning av Ungarn. Da de politiske forhold i dette land dessuten er labile, må tyskernes bekymringer for søravsnittet være raskt stigende.

I traktene ved Jernporten er nå sterke russiske avdelinger gått over Donau og truer sammen med Titos partisanstyrker Beograd og dermed hele den tyske tilbaketrekning av Hellasstyrkene gjennom Vardar-Morava-dalførene.

I Finland fortsetter den langsomme tyske tilbaketrekning av styrkene i nord under stadige kamper med finske avdelinger.

I det fjærne Østen fortsetter de amerikanske operasjoner på Jap, Palau og Molukkene tilfredsstillende, og utstrakte fly- og flåteoperasjoner mot Filippinene synes å ha karakteren av en avsluttende opprykning av disse japanske posisjoner før en invasjon i stor stil. Det

er betegnende for den amerikanske overlegenhet til sjøs og i luften at den japanske flåte tydensynlig har trukket seg tilbake fra filippinske farvann og altså heller ikke vil bli satt inn på dette punkt.

Luftkrigen i Europa har - fortsett fra de store operasjoner i forbindelse med luftlandsetningene i Holland - vesentlig vært preget av angrepene mot Siegfriedlinjen og dens forsyningsstrømer, bl.a. har det vært kastet 30 000 tonn bomber mot 16 viktige jernbanesentra. Det er en oppmyking av samme art som den der gikk forut for invasjonen i Frankrike og gjennombruddet der, og som lamslo de bakre tyske sambandslinjer, ett tegn blant mange på at oktober vil bringe militære operasjoner av kanskje avgjørende betydning på de europeiske krigsskueplasser. Den mellomfase vi har vært inne i de to siste uker, med oppmarsj og oppladning, er etter alt å dømme slutt.

vVv

Fra Hjemme frontens Ledelse:

Vårt hemmelige våpen.

Tyskerne truer stadig med sine hemmelige våpen, som de skal sette inn i den siste avgjørende kamp, når nøden er størst. Vi har også et slikt våpen, et våpen som vi kan forsikre er effektivt og som vi ikke vil betenke oss på å bruke når situasjonen krever det.

Bruken av vårt hemmelige våpen kan imidlertid ikke improviseres, den må forberedes i sinnene og på annen måte.

Det er derfor nødvendig at kvinne som mann gjør seg fortrolig med at det da kreves innsats av hver enkelt. Allerede nå skal det gis en del råd og anvisninger.

1. Signalet til aksjon blir i tilfelle gitt av Hjemme frontens Ledelse.
2. Ordren utsendes gjennom den frie presse og over London Radio.
3. Ingen må lå seg rive med i aksjoner som ikke er satt i verk av Hjemme frontens Ledelse.

Spontane enkeltaksjoner har ingen sjanse til å kunne føres til en heldig slutt, men vil bare bringe nød og ulykke. Vær på vakt overfor nazistiske provokasjoner. I Oslo ble det således for en tid siden gjort et forsøk på å sette igang generalstreik i provokatorisk hensikt.

Skal aksjonen få den nødvendige slagkraft, må den omfatte alle, både ånds- og kroppsarbeidere, sjefer som underordnede. De få unntak som må gjøres vil det senere bli gjort klart rede for.

Med sikte på de vanskelige forsyningsforhold som kan oppstå, er det også tidligere rådet til å sørge for, såvidt mulig, å ha mat i huset.

Vi vet det er vanskelig, så smått det er med mat fra før, men litt måtte kunne gjøres. Særlig må familier med spebarn søke å ha litt tørrmelk eller hermetisk melk i huset. De som måtte ha den slags, må vise sin samfunnsånd og overlate dette til familier med spebarn.

I en kritisk situasjon kan tilførselene av vann, gass og elektrisitet bli avstengt. Men bør derfor også på andre måter forberede seg. Forberedelsene bør gjennomføres uten

undig utsettelse, da en aksjon kan bli påkrevet når som helst.

En aksjon av slikt omfang vil ikke bli brukt uten nødvendighet, men krever våre interesser eller vår ære som folk det, så både kan og vil den bli satt i verk.

Da kreves det av hver nordmann at han følger på solen.

Den som svikter, vil for alltid bli merket.

vvv

Alternativer eller alternativ?

Vi har lært oss til å regne i alternativer når det gjelder avslutningen av krigen i Norge - invasjon, evakuering, kapitulasjon. Skulle det ikke være mulig å resonnerer seg litt nærmere inn på alternativet?

Invasjon? Neppe. Det er ikke lett for noen å gjette seg til hva Eisenhower har i sinne - og godt er det for Eisenhower - men det ser iallefall ut som om han har tatt direkte sikte på Berlin og tenker nok så meget på å komme snarest veien dit. Den hæren som måtte til for å gjenerobre Norge (den kunne ikke være så liten) kan han formodentlig bruke med større utbytte andre steder. Ser vi nøkternt på det, betyr det kanskje ikke så mye for de allierte i øyeblikket at tyskerne står i Norge. Fra et militært synspunkt er Falkenhorst vel foryart i det høye nord og gjør ikke så stor skade. Ja, det ville faktisk vært mye verre om det skulle lykkes Hitler å flytte ham og hans divisjoner ned til forsvaret av Tyskland i tide.

Evakuering? Neppe. Vi må tro at Den tyske overkommando har god bruk for divisjoner for tiden, og tenker endel på hvor den kan ta dem fra. Det skulle unektelig være interessant å ha øret ved reggen når Hitler og hans generaler gjør opp regnskapet for fronten i det høye nord.

Det byr på visse fordeler for dem å holde Norge: Med vår kyst i sin besittelse kan de tyske ubåtene og det tyske fly fortsatt skape en viss usikkerhet i Atlanterhavet og Nordishavet, selv om "slaget" om Atlanterhavet for lengst er tapt. Vår molybden og vår svovelkis betyr endel for tysk krigsindustri og Narvik betyr åtskillig som skipningshavn for den svenske jernmalmen. (Etter at svenskene har lukket Østersjøhavnene for fremmede skip og forbudt sine egne å seile på Tyskland kan Tyskland bare få malmen over Narvik.) Visse ulemper ville det naturligvis også føre med seg for Tyskland å ha alliert flåte og fly i Norge hvilket ville være en umiddelbar følge av tysk evakuering.

Å holde Norge krever på den annen side noen divisjoner, en god del skip og visse uunngeelige forsyninger til befolkningen (for å unngå at den blir desperat). Selv om en holdt transportspørsmålet utenfor er det mulig at resultatet av regnestykket ville bli: ikke evakuering. Men den tyske overkommando kan ikke holde transportspørsmålet utenfor. Flytting av divisjoner fra Norge er først og fremst et spørsmål om skip - transportskip og krigsskip. Det som til syvende og sist avgjør hele evakueringsspørsmålet for Den tyske overkommando - så å si på "usaklig" grunnlag - er formodentlig den ting at Tyskland ikke kan avse den flåte som skal til for å føre styrkene i Norge

velhåne tilbake til "das Reich" i løpet av noenlunde rimelig tid. Det ser derfor ut som Hitler - med eller mot sin vilje - må holde Norge til "the bitter end". En helt annen sak er at han formodentlig vil prøve å trekke ut endel tropper fra Norge til sitt hårdt trengte Tyskland. Vi må være forsiktige med å se enhver uttrekning som tegn på at evakueringen er forestående.

Kapitulasjon? Ja. Men hvordan?

Vi må se bort fra at Hitler imorgen eller iovermorgen overgir seg med alle sine hærer (deriblant den i Norge) uten vilkår, men når de allierte armeer velter inn i Tyskland fra alle kanter, må det øyeblikk komme da Hitler-regimen går i oppløsning og den organiserte motstanden bryter sammen, hvorefter okkupasjonen av Tyskland fullbyrdes i løpet av kort tid. Krigen i Europa er definitivt vunnet! Men hva med oss? Falkenhorst og hans Wehrmacht - og Terboven og hans SS-tropper - står fremdeles i Norge; de er slått men ikke slått ut, beseiret men ikke avvepnet. Selv om sammenbruddet i Tyskland er aldri så fullstendig, kan ikke det forhindre at de tyske troppene i Norge har den faktiske våpenmakt så lenge de ikke er avvepnet. Hvor lenge det vil vare før norske og allierte tropper innfinner seg og avvepner tyskerne, er ikke godt å si - vi går ut fra at våre myndigheter ute skjønner at vi er utålmodige, - men det er klart at et ekspedisjonskorps som skal komme over sjøen ikke kan stå der på et blunk. Vi gjør sikkert retttest i å regne med at det går flere uker før norske og allierte tropper behersker landet militært. Det blir noen spennende uker! Vi må ha lov til å tro at Den tyske overkommando i Norge, tar til vettet, søker formelig våpenhvile og innstiller seg på en disiplinert avvepning og hjemsendelse. Isåfall må det norske folk og de norske hjemmestyrker selvfølgelig respektere våpenstillstanden, ikke av unnfallenhet, men av pur egeninteresse. Vi har oppgjorte regnskaper med den tyske okkupasjonsmakten, men kapitulerer den, og innstiller de krigførende gjensidig fiendtlighetene, har ikke vi noen interesse av å fortsette i det små. Det kommer faktisk bare til å gå ut over oss selv. Disiplin og tilbakeholdenhet i denne situasjon, vitner ikke om svakhet men om verdighet og kløkt.

Men tyskerne er tyskere! Selv om Den tyske ledelse i Norge kapitulerer kan desperate bander bryte ut og føre sin egen krig. Og vi kan ikke se bort fra den mulighet at den tyske ledelsen, iallefall for en tid, trosser det faktum at krigen er tapt, nekter å kapitulere og tvinger de allierte til større "opprenskningsoperasjoner" mot Norge. For oss betyr begge deler mere terror, mere vilkårlighet, ødeleggelse og herjinger.

Dersom de tyske desperados forsøker seg, vil de finne at det norske folket og de norske hjemmestyrkene er beredt. De vil få et svar som svir. Vi advarer dem!

vvv

Krigen mot Japan.

Krigen mot Japan foregår på så fjerne krigsskueplasser at vi har vanskelig for å følge ordentlig med i det som hender der ute fra dag til dag. Fra vår utkikkspost.

her oppe i nord ser det kanskje ut som om krigen i øst går i temmelig langsomt tempo. Vi hører at de allierte er gått iland på en øy og noen uker eller måneder senere får vi høre at de hopper over på en annen øygruppe. Detaljene i kampene rekker vi ikke å følge med. Det som i første rekke gjør det vanskelig for oss er de veldige avstandene man opererer med der ute i det fjerne Østen. Her er det ikke snakk om kilometer og om mil, det er tusener av mil mellom øygruppene i Stillehavet. En kan bare tenke på den ting at Ny Guinea er adskillig større enn Stortyskland!

Krigen i Stillehavet er etter seg dessuten på alle måter helt forskjellig fra Europakrigen. Jungelkrigen på Stillehavsoyene er villere og brutalere enn vi kan gjøre oss noen forestilling om og den krever langt mere av den enkelte soldat enn den mekaniserte krigføringen i Europa. Krigen til lands blir nødvendigvis i stor utstrekning en kamp mann mot mann, med gaver og bajonetter. Her hadde japanerne til å begynne med overtaket og det tok tid før de amerikanske soldatene ble trent i denne spesielle kampmetoden. Men da de først hadde overvunnet de første begynnervanskeligheter, vant de snart overlegenhet, ikke minst takket være de tallrike nye våpen som ble uteksperimentert spesielt med henblikk på jungelkrigen.

Hvordan de allierte fikk etablert herrevel-det til sjøss og i luften er et av de mest eventyrlige og dramatiske kapitler i denne krigs historie. Etter Pearl Harbor måtte amerikanerne begynne praktisk talt på bar bakke og det er et eventyr hvordan de til tross for at krigskueplassene i Middelhavet og Europa hadde første prioritet, allikevel på forholdsvist kort tid sikret seg en betydelig overlegenhet både til sjøss og i luften. I det øyeblikk Europakrigen er avsluttet vil de alliertes samlede styrker kunne konsentres mot Japan og da vil det neppe være lenge før Japans "østasiatiske imperium" blir knekket og knust.

Men før så er skjedd, kan vi ikke begynne å bygge opp den internasjonale fredsorganisasjon som hele verden ser frem til. Freden er en og udelelig, det har iallfall denne krigen lært oss. Det er derfor om å gjøre at krigen i Østen fullføres så hurtig som bare mulig. Planene er ferdig og i samme øyeblikk Europakrigen er slutt, vil alle tilgjengelige styrker bli sendt til Østen. Fra vår side blir det formodentlig bare spørsmål om å stille deler av vår handelsflåte til disposisjon, ikke tropper eller fly. Det er allerede truffet en avtale mellom de viktigste sjøfarende nasjoner om fordelingen av den disponible tonnasje. Det heter i avtalen at de kontraherende regjeringer godtar som et felles ansvar forpliktelse til å skaffe tilveie skip for alle militære og andre oppgaver som er nødvendig for tilendebringelsen av krigen i Europa og det fjerne Østen og for forsyninger til alle de frigjorte områder såvel som for forsyninger til de Forente Nasjoner i alminnelighet og til landområder under deres myndighet. Fordelingen vil bli forestatt av en sentral myndig-

het, et øverste skipsfartsråd, hvor alle de kontraherende regjeringer er representert. Det er anledning for alle andre nasjoner som ønsker det - såvel allierte som nøytrale - å slutte seg til avtalen, som skal gjelde i 6 måneder etter at fiendtlighetene i Europa og Østen er avsluttet.

Denne avtalen sikrer at krigen føres til avslutning med så lite tidsspille og så stor økonomisering med hjelpemidlene som mulig. Samtidig er det i avtalen sørget for at alle land vil få anledning til å få dekket sine øyeblikkelige behov av forsyninger og alle kortere linjer mellom nærliggende land er unntatt fra avtalen.

vVv

Tysk råskap på Hønefoss.

Det er kommet inn en del nye meldinger fra unntagelsestilstanden på Hønefoss. De fem som ble skutt var: Redaktør Kåre Filseth, Knudsen (arbeider), og tre yngre menn, Hallum, Harstad og Helseth, den siste var sønn av den tidligere redaktør av Ringerikes Blad. Filseth fikk først et skudd i maven og ble liggende og jamre seg. Tyskerne kom da tilbake og drepte ham med to nye skudd. Knudsen ble skutt da han gikk over gårdsplassen for å gi grisen sinnet. En av de tre andre, som var visergutt ble skutt på veien til sitt arbeide om morgenen. Og en mistet livet da han inne fra byens apotek kikket ut gjennom vinduet for å se hva det foregikk på gaten. Helseths forretning, en manufakturforretning, ble tømt for varer og stengt. Under hundersøkelsene hos private ble beholdninger av matvarer tatt. En Røde-Kors-sjåffør med sykebil som skulle bringe en dame fra Hønefoss til Oslo, hvor hun skulle opereres, ble arrestert. Bilen ble tatt og sjåfføren sitter fremdeles. Det ble arrestert ialt mere enn 300 personer på Hønefoss og i distriktet. Av disse er det mange gårdbrukere og jordbruksarbeidere og det er oppstått store vanskeligheter når det gjelder innhøstningsarbeidet.

vVv

Goebbels som historiker.

I sine ukentlige artikler i Das Reich har Goebbels nå den utakknemlige oppgave å forklare for det tyske folk at krigen selvfølgelig kan vinnes til tross for at fiendene fra alle kanter stormer frem mot og over Tysklands grenser og venner og våpenfeller faller fra, ja tildels går over til fienden. Goebbels spiller nå variasjoner over temaet "alene mot en hel verden av fiender". Forleden lød det trøstefullt: "Aldri i vår historie har vi kjempet i sterke, tellnæssig langt overlegne koalisjoner". Løgnhalsens frekkhet setter ny rekord når han i samme nummer fremhever frihetskampen i 1813 som forbilde for tyskerne idag. I 1813 reiste som kjent i Tyskland en del av folket seg mot Napoleon og ble også befridd, - takket være den verdenskoalisjon med Østerrike, Russland og England i spissen, som tyskerne den gang kjempet sammen med.

vVv

Historien om "Westfalens" forlis.

Etter det som er fremkommet i svenske aviser er det nå mulig å gi en utførlig beretning om "Westfalens" forlis. Det var en torsdag morgen, den 7. september, "Westfalen" av Bremen forlot Oslo med kurs for Tyskland. Ombord var 287 mann, derav 20-30 tyske desertører og 50 norske politiske fanger. Av de norske fangene var ca. 20 fra Møllergt. 19, øresten fra Grini. Før skipet forlot Oslo ble fangene stuert sammen i bunnen av skipet, i propellergangen. Det var akkurat plass nok til at de kunne sitte, men om natten når de skulle sove var det vanskeligere å få plass til å strekke ut bena. En liten lampe gav et svakt halvllys i rummets og en stripe dagslys falt inn gjennom en halvluke ved toppen av trappen.

Stemningen blant fangene var rolig og optimistisk og for mange av dem var det simpelthen en opplevelse å få trekke frisk, herlig sjøluft igjen. De fikk være på dekk en times tid om dagen og de frydet seg over å se igjen åsene, holmene og skjærene i Oslofjorden.

Fredag morgen ved halv 11-tiden hørte de plutselig et smell midtskips og lyset gikk plutselig. De ble rolig sittende, men et par minutter senere hørte de et nytt, kraftigere smell og de tenkte det var best å komme seg på dekk. Det var ikke antydning til panikk blant dem, en etter en gikk de opp de fire steile trappene til dekk. Det er på det rene at alle fangene rakk å komme på dekk. Der var det imidlertid bare panikk, befaleet ga ingen ordrer, enhver prøvde bare å redde seg selv. Det er ingen tvil om at de fleste ville blitt reddet hadde det vært sjøfolk ombord.

I mellomtiden var det blåst opp kraftig og stormen øket stadig. Da de kom opp på dekk, gikk bølgene høye som hus og skipet rullet faretruende i bølgene. En del av nordmennene hoppet overbord og kom seg opp på noen redningsflåter. Syv nordmenn fikk tak i livbåt og gikk opp i den. Da var det Heinze, den beryktede bøddelen fra Statsarkivet i Kristiansand, kom bort til dem med hevet revolver og beordret dem ut av livbåten. Uten et ord gikk de ut og Heinze og en del andre tyskere kløv opp i den. Det ble imidlertid den siste ugjerning disse tyskerne rakk å begå: noen minutter senere brakk "Westfalen" i to og livbåten med tyskerne ble trukket med i dragsuget.

Den siste delen av beretningen stammer fra de som ble reddet. Det var syv nordmenn som kom seg opp på en flåte. Et par små padleårer var surret fast til flåten og det var disse som ble deres redning. Ved hjelp av årene klarte de å holde flåten noenlunde stø i den veldsomme sjøen. De drev omkring i et par timer. En gang kom en svensk jager opp like i nærheten av dem, men kunne ikke ta dem opp. Sjøen gikk rett på Pater Noster-fyret utenfor Marstrand. Fyret ligger på en liten holme og rundt omkring er det tallrike brott. De drev rett på brenningene og trodde de her hadde liten sjanse til å klare seg. Flåten blå båret på en bølge rett over brottene,

gikk rundt og alle ombord gikk i sjøen. Fem av dem klarte å komme seg opp på flåten igjen da de kom inn på smulere vann. Da hadde de mistet årene, men en av dem klarte å få tak i den ene. En annen av dem hoppet overbord igjen og svømte etter den andre. Som ved et under klarte han å komme opp på flåten igjen. De så nå ganske lyst på situasjonen. Det var mange mil til land, men de bestemte seg optimistisk til å sette kurs rett i november - til tross for at den skrøpelige flåten hvert øyeblikk truet med å gå under. Det var et hull i seilduken, så den lå dypt i vannet og to av nordmennene var så utmattet at de andre måtte ta tak i dem for å holde hodene over vannet.

Etter at de hadde vært 6 timer i sjøen dukket det opp en svensk losbåt, som tok dem alle ombord. Den ene av dem døde på vei til Marstrand av overanstrengelse, og en annen av dem var fullstendig som livløs da de kom inn til Marstrand. Men etter tre timers opplivningsforsøk kom han til liv igjen.

I Marstrand ble de reddede nordmennene innkvartert hos den norske visekonsulen og hele Marstrands befolkning var på benene for å hilse dem velkommen til livet og friheten igjen. Blomster og konfekt og telegrammer strømmet inn til dem. - Den femte av nordmennene som ble reddet kom inn til Göteborg. Han hadde klart å komme seg ombord i en livbåt med tyskere. Da disse oppdaget at han var nordmann, ville de hive ham overbord igjen. Han foreslo at de istedet skulle kaste overbord noe av den bagasjen de hadde fått med seg. Under diskusjonen dukket imidlertid en svensk jager opp og de fikk ikke iverksatt sin trussel.

Historien om "Westfalen" s forlis viser i et glimt den tyske mentaliteten. Redde seg den som kan, var tyskerens parole. Det vil nok også bli parolen når det synkende skip som heter Stor-Tyskland går under.

vVv

Enestående sørgedemonstrasjon i Kristiansand.

I Kristiansand har det nylig vært holdt to enestående sørgedemonstrasjoner som har samlet hele byens befolkning i en verdig og mektig protest mot gestapoterrøren, - og samtidig den mest høytidelige og storstilte hyldest til de patrioter som ble sendt i døden av tyskerne ved "Westfalen" s forlis.

Kristiansand er en av de norske byer hvor gestapo har herjet verst. Statsarkivets store, nye bygning som gestapo har tatt til hovedkontor, er blitt torturkammer. En av de mest sadistiske gestapobøddler, Lepiki, har her praktisert alle torturens frykteligste metoder på de fanger han fikk i sin vold. - Hundreder av byens og distriktets bra folk er enten arrestert, fengslet, deportert eller flyktet. Noen er også skutt.

Det var derfor ikke så merkelig at det blant ofrene ved "Westfalen" s forlis var ikke mindre enn 6 fra Kristiansand. Men en virkelig selsom hendelse var det som gjorde at en av dem, Th. Hultmann, kunne begraves i fødebyen få dager etter ulykken. Han hadde en sommerhytte i nabobygden Søgne, og var godt kjent der, bl.a. bodde det i nærheten en fisker som var hans venn. En 4-5 dager etter ulykken var den fiskeren alene ute i

sin båt på fiske ikke langt fra hytta. Han fikk se et lik som lå og drev i vannet, og fikk tak i det. Men hvem kan beskrive hans følelser da han fikk se at det nettopp var liket av hans gode venn Hultman, som var båret av havets strømmer hjem til Norge og like inn til sin egen elskede hytte. Den ensomme fisker blottet sitt hode og slo korsets tegn - og han husket noen ord om at "Hans veie er uransakelige". Denne underlige begivenhet lyder jo nesten som en legende av Selma Lagerlöf - og dog er det bare den nakne virkelighet.

Den døde ble nå bragt til Kristiansand - og så ble det en begravelse som byen aldri har sett maken til. Sørgetoget strakte seg tvers gjennom hele byen og talte tusener. En verdigere hyldest har ingen by gitt en tapper sønn. To dager etter holdtes det en minnegudstjeneste over de 5 andre omkomne. Den var henlagt til gravkapellet på kirkegården, men kapellet ble helt borte i den uoverskuelige menneskemasse som hadde samlet seg på kirkegården. En mer gripende og stemningsmettet sørgestund har Kristiansand aldri opplevd.

vVv

Nv demonstrasjon av tysk sjømannskap!

Onsdag den 27. sept. ble en tysk konvoy bestående av 4 tyske og to norske lastebåter angrepet av allierte u-båter 10 sjømil utenfor Stavanger. Det første skip i konvoien, en tysk 13000 tonner, lastet med ammunisjon, fikk en fulltreffer og sank på 17 sekunder. Ingen ble reddet. Kort tid etter ble alle de øvrige skip i konvoien truffet av torpedoer og sank. Den ene av de to norske båter var Fred Olsens "Knut Nelson" på 11000 tonn. Den var på vei nordover i ballast. To torpedoer traff den midtskips, den ene i maskinrommet, og drepte maskinbetjeningen. Den sank på 7 minutter. Av dens 36 manns store besetning omkom 19. Under arbeidet med å sette livbåtene på vannet utspilte det seg dramatiske scener. De tyske marinesoldater som betjente båtens antiluftskyts, ble grepet av panikk og forsøkte å trenge seg opp i de båter som var avdelt til de norske mannskaper, og disse ble truet med geværer til å forlate båtene. I de båter som man fikk på vannet truet tyskerne også med geværer de norske til å ro, men ble avvæpnet av nordmennene og måtte ta sin tønn ved årene de også. Alt ialt omkom 270 mann av konvoyens besetning.

vVv

NORGES-NYTT.

Flott sabotasje på Horten. En norsk jager som ble påbegynt i 1940 var nå nesten helt ferdig etter at man har hatt masser av vanskeligheter i forbindelse med materialmangel. Tyskerne har endog forsøkt å frata arbeiderne sommerferien for å få jageren ferdig. Forleden fant det sted en eksplosjon ombord og jageren sank på den indre havn. Tyskerne har nå arrestert direktøren og flere andre funksjonærer ved verftet. Men det blir ikke flere båter av det.

vVv

Rasjoneringskortene. Det fremgår av minister Whists erklæring i dagspressen at 1/5 av de rasjoneringskort som Hjemmefronten beslagla, er kommet til rette. Det fremgår ikke av erklæringen hvordan dette er skjedd; men dersom det var politiet som hadde funnet dem, hadde nok herr Whists erklæring hatt en mere triumferende tone. Det er grunn til å tro at det er Hjemmefronten som har sendt dem tilbake, da det har vist seg at makthaverne i denne rasjoneringsperiode ikke har holdt kortene tilbake for enkelte samfunnsgrupper eller årsklasser. Det skal bli interessant å se om herr Whist er i stand til å innfri sitt løfte om full opphevelse av restriksjonene dersom resten av kortene blir sendt tilbake.

vVv

På Grini er mann nådd opp i fangenummer 14.800. Der er for tiden over 4000 fanger på Grini - minst 1500 for mange etter plassen. Fangebelegget består av foruten nordmenn også av russere og andre nasjoner, men den alt overveiende del er selvsagt nordmenn.

vVv

Lensmann Georg Stange i Sem som ble skutt ned søndag 24. sept., hadde det ikke videre godt i sin siste levetid. Han fikk med korte mellomrom mange varslere i form av små likkister. Lensmannen tok øyensynlig ikke større notis av varslene. Noen dager før skjebnen innhentet ham, ble fru Stange slått med forferdelse - da kom det nemlig en likkiste i full størrelse til Stanges hjem. Fruen var alene hjemme og mente at det ikke var blitt bestilt noen likkiste, men kjøreren som kom med den, hevdet at adressen ikke var til å ta feil av. Adressen lød på lensmann Georg Stange, og dermed tok han likkista av vognen, og kjørte bort... Søndag 24.9. ringte det på hos lensmannen, men nå var han blitt mere forsiktig, og spurte hvem det var. Det ble svart at det var statspolitiet som ville snakke med ham. Stange lukket da opp, men i det samme han viste seg i døren, fikk han et skudd i hjertet og stupte om. Før razziaen i mars var Stange tyskerne behjelpelig og han har også på samme måte oppfylt sine NS-plikter overfor okkupasjonsmakten til dennes sikkert fulle tilfredshet.

vVv

Forleden ble en 19 års gutt, Arne Olsen, skutt ned av en tysk soldat. Foranledningen var følgende: Soldaten, en marinegast, stanset gutten ute på Grønland og spurte om han hadde fyrstikker. Gutten svarte ikke og gikk bare videre. Gasten trakk så sin revolver og skjøt gutten ned bakfra.

vVv

I slutten av september er det foretatt massearrestasjoner på Frøya og Hitra. På den første øya ble det tatt 113 mennesker, på Hitra 18, deriblant distriktslege Hognestad og frue. Befolkningen er dermed helt uten legehjelp.

vVv

Etter eksplosjonen ved Kongsberg Kanonfabrikk arresterte tyskerne fabrikkens NS-direktør Mørk. Dessuten ble en verksmester og en tegner plus hirdens bedriftsvern som ikke hadde passet godt nok på, arrestert.

vVv

Quislingene føler seg mere og mere usikre. Etter de siste likvidasjoner av angivere er det satt igang fast morgenpatruljering ved spesielle NS politifolk, som kjører rundt i politiets biler. De er utstyrt med maskinpistol som er plassert inne i bilen, mens to politimenn hopper ut av bilen dersom de ser mistenkelige personer på gatehjørner e.l. De to opptrer med revolvere. Quisling våget ikke å opptre på "jubileums"møtet i Colosseum 25. september.

vVv

Måndag 25. september ble statspolitibetjent Toralf Mathisen funnet død i Tåsenveien like ved Nordre Gravlund. Vepnede formasjoner av NS sammen med statspolitiet satte tirsdag morgen kl. 5 igang en finkjemning av strøket Sagene i Tåsen. All trafikk ble stanset og husene ble nøye undersøkt. Mange ble arrestert.

vVv

Det er i den siste tid rekvirert hundrevis av privatbiler. På mange steder rundt i landet samles de på store samleplasser og fylles med halm, som skal tendes på når tiden er inne.

vVv

Tyskerne og våre hjemlige banditter gjør forholdene usikre på gatene om dagen. Folk visiteres ustanselig om natten og det hender ikke sjelden at det blir skutt på fredelige nattevandrere.

vVv

Den unge danselærerinne Rita Tori, hele familien Mårtmann Moe, og redaktør Rolf Werner Eriksen i Morgenbladet er arrestert.

vVv

Kapelimester Jim Johannessen fra Bergen forlangte forleden bil på Østbanestasjonen. Da han ikke hadde tjenesterisebevis, nektet sjåfføren å kjøre ham. Den rasende Johannessen, som var sterkt beruset, løp sin vei og kom tilbake med 8 hirdmenn. Sjåfføren trakk frem bestemmelsene for bilkjøring, men disse ble revet fra ham og han ble selv transportert til Hirdstabens hus i den gamle krigsskolen.

vVv

Den nye utskrivning av funksjonærer fra handel og håndverk til arbeidsinnsats møter god motstand. En del bedrifter var svake og sendte inn de forlangte skjemaer. Resultatet ble øyeblikkelig utskrivning av en rekke funksjonærer og arbeidere. Disse har imidlertid så godt som samtlige nektet å møte. De svake bedriftslederne som etterkom myndighetenes krav om skjemautfylling, har også på annen måte fått merke at det ikke lønner seg å gi etter. De fikk omgående krav om utfylling av nye skjemaer, bl.a. med detaljerte opplysninger om firmaets inventar.

vVv

De siste angrep på byene i Finnmark har gått hardt utover bebyggelsen, særlig i Kirkenes. Befolkningen skal tvangsevakueres, men det går smert og planløst, da politiet skal lede evakueringen. Fylkets kontorer skal flytte til Børselv eller Karasjøk (?). De ledede nasister i Sør-Varanger med den beryktede politipresident Holtakog i spissen arbeider på spreng for å komme seg sydover. Ordføreren er allerede reist, og som ordfører fungerer nå sjefen for arbeidsformidlingen, kommisarisk leder for fagorganisasjonen, kampfelle og forhenværende kommunist Rudolf Haugen. Partiet er i det hele tatt i full oppløsning. De ror og reiser alt de kan. Det har vært endel arrestasjoner blant dem også, bl.a. fordi de har lyttet på London. Etter det siste bombardementet er malmutvinningen helt slutt. Tyskerne arbeider på spreng for å få opp driften igjen, men det vil neppe være mulig før innunder jul, om russerne tillater det, da.

vVv

Frå Trondheim meldes om øket terror, men også om øket motstand fra befolkningens side. Hjemmefrontledelsens parole om nektning av borgervakt er blitt fulgt i så stor utstrekning at politiet nå holder vakt over borgervakten, og etterpå følger ham til fylle-arresten hvor han må sitte til han skal ut på neste borgervakt. På denne måten blir det ihvertfall ingen hjelp for politiet. Moteterroren fortsetter også. Men lærerne, som hele tiden konsekvent har nektet å møte, blir nå ikke lenger innkalt. Det nytter.

vVv

Bergen: Uåthavnen på Laksevåg ble angrepet av fly 4. oktober. Det skal rase store branner. Nærmere enkeltheter foreligger ennå ikke.

vVv

Fra Hamar meldes at gestapo har flyttet sitt hovedkvarter fra Lillehammer til Hamar. Det har vært endel arrestasjoner i det siste, antakelig gisseltagning. Blant de arresterte er stortingsmann Østbye-Deglum. I Elverumdistriktet er 5 grensepolitier samt 2 sivile arrestert. Samtlige har vært på sauejakt.

vVv

Ved Kongsvinger har tyskerne trukket atskillige styrker til byen og omegnen. Skoler og hoteller er beslaglagt. Det menes at ialt 2000 mann er kommet, og nye ventes.

vVv

FRA KIRKEFRONTEN.

Nytt fra saken mot det norske misjonsselskap. -

Hovedstyrets arbeidere sender Kirkedepartementet sin protest. -

Etterat hovedstyrets funksjonærer og kontordamer hadde nektet å gjøre tjeneste for det kommisariske styre, fikk de den siste uken i juli brev fra Kvasnes og Thunem hvor de forsøkte å påvise at de hadde ndlagt arbeidet på "bristende forutsetninger", og at det var helt lovstridig det de hadde gjort. De fikk krav om straks å gjenoppta arbeidet, og fikk frist til 4. august. Ingen bøyet seg. Dermed tok politiet seg av saken. Skauge og 6 av damene ble innkalt til forhør 7. august. De fikk valget mellom å gjenoppta arbeidet eller å utskrives til nasjonal arbeidsinnsats. Alle nektet å gjenoppta arbeidet, og samtidig ndla de protest mot å bli utskrevet til arbeidsinnsatsen. Allerede 8. aug. ble damene kjørt til Sola flyplass til vaskeriet for tyske soldater!

Den 24. august kom et skjema fra arbeidsformidlingen til 10 funksjonærer, misjonærer og lærere ved misjonsskolen med pålegg om å melde seg straks til arbeidsformidlingen, - senest innen mandag 28. august. Alle nektet å godta utskrivningen. I tedenfor å melde seg sendte de en skarp protest til Kirkedepartementet og sendte kopi til arbeidsformidlingen. Her heter det bl.a.:

"Men vårt arbeide fortsetter vi som før inngrepet - med gudstjenester, møter, stevner, kurser og studier - alt etter den enkeltes kallsgjerning. Vår egentlige arbeidsgiver er nemlig det norske kristen- og misjonsfolk som står bak selskapet og gjennom dets lovlige organer (her: det tidligere hovedstyre) har kalt oss til vår gjerning. Og dette grunnforhold kan ikke rokkes eller endres ved et maktinngrep. Vi er her bundet av vår samvittighet og vår kallsbevissthet som har sin rot i vår tro på Guds ord og er bestemt av vår kirkes bekjennelse."...

"Når departementet ved innsettelsen av det nye kommisariske styre uttalte at dette skulle "ivareta Det norske misjonsselskaps og misjonsfolkets sanne interesser" og resultatet nå er blitt at selskapets arbeidere, som fremdeles er fullt opptatt med sine oppgaver, blir utskrevet til et annet arbeidsformål, så stiller dette forhold departementets foranstaltning i det rette lys."

En uke etter denne erklæring var sendt, begynte statspolitiet å ringe underskriverne opp i telefonen for å få dem til å møte opp. Både i telefonen og under forhør nektet de å etterkomme oppfordringen. Politiet ville helst unngå å vekke oppmerksomhet omkring saken og forsøkte å få dem til å godta en rimelig ordning. Hvis de trosset ville de kanskje bli sendt til Nord-Norge på minearbeid eller endog til Tyskland, men hvis de nå var fornuftige ville de få bli på hjemstedet hvor de skulle arbeide på Stavanger forsyningsnemnds brenslager. Statspolitiet fikk til svar at for en kristen var det ikke først og fremst om å gjøre å få den mildeste straff, men bare å gjøre det en kunne forsvare for sin samvittighet. Den 31. august innkalte statspolitiet dem til å møte på statspolitiets kontor om formiddagen 1. sept. Da statspolitiet ga beskjed om at de skulle ha arbeidsklær med, ble det svart at ingen ville møte. "Vel, De blir hentet imorgen i politibilen!" ble det da svart fra politiet. - Klokken 9 om morgenen 1. september ble så alle hentet av statspolitiet og sendt til arbeid på brenslageret.

Statspolitiet nedlegger taleforbud overfor prestene på Lillehammer. - Sndag 24. sept. skulle det som vanlig være gudstjeneste i Banklokalet på Lillehammer. Salen var somellers helt full og en av de forviste prester skulle tale. Da innfant statspolitiet seg og ndla forbud mot at vedkommende prest fikk lov til å tale. Den prest som står for gudstjenestene i Banklokalet sa at man bøyet seg for politimakten denne gang, men at prestene ikke kunne gi noe løfte om å etterkomme taleforbudet.

Sannsynligvis er det sokneprest Lyngaas som har vært ute. Han har jo all grunn til å være sjalu på sine rivaler i Banklokalet, dahan såv ikke har flere enn sin kone somtilhører. Og hun er enda til ikke hans kone, - men hans husholderske!

vVv

UNDER HAKEKORSET.

Danmark. Samtidig med innførelsen av unntagelsestilstanden i Danmark oppløste tyskerne det danske politi og gikk til massearrestasjoner av danske politimenn. Mange ble tatt, men 5-6000 av dem gikk klar gestapos klør og er nå gått under jorden. Natten til 20. september ble 1700 politimenn deportert til Tyskland. Natten til fredag 22. september gikk det en ny transport. Danmarks Frihetsråd oppfordret om fredagen befolkningen til å delta i forebyggelsen av det kaos og den rettløshet tyskerne hadde skapt ved å oppløse politiet. Samme dag fattet departementssjefene vedtak om å tre tilbake, men på grunn av desperate tyske trusler og utskiftene til fullstendig kaos reviderte de sitt vedtak og

ble stående. Lørdag 23. september overleverte lederne av de fem politiske partier med tidligere statsminister Wilhelm Buhl i spissen en skriftlig protest til dr. Best, hvor de forlangte hjemsendelse av alle deporterte og gjenopprettelse av det danske politi. Følgende søndag ble det fra prekestolen i alle danske kirker lest en protest hvor kirken ga uttrykk for sin "harme og smerte" over det som hadde funnet sted. - Alle forsøk på å danne et nytt dansk politi er strandet.

Mananser dr. Bests stilling for å være meget svak og i tyske kretser i København venter man at han vil bli avløst som Hitlers befullmektigede representant i Danmark av den tyske politisjef i Danmark, SS-general Päncke.

Tsjekkoslovakia. Den slovakiske motstandsbevegelse er politisk organisert ved etnasjonalråd på 16 medlemmer som representerer samtlige politiske partier. Nasjonalrådet samarbeider med den militære organisasjon som har gjort en utmerket innsats. I de befridde deler av Slovakia har nasjonalrådet overtatt administrasjonen og står i regelmessig forbindelse med den tsjekkoslovakiske regjering i London, som den har avgitt troskapsløfte til. Det har klart gitt uttrykk for sitt ønske om gjenopprettelse av Tsjekkoslovakia.

Polen. General Sosnkowsky har fått avskjed som øverstkommanderende for den polske arméen. Sosnkowsky var imot alle innrømmelser overfor Sovjet og Lublinpolakkene og hadde i kraft av sin høye stilling stor innflytelse. Hans avskjed er derfor en seir for den linje statsminister Mikolajczyk følger, nemlig arbeide for å komme til forståelse med Sovjet og de russiskvennlige polakker i den polske befrielseskomiteen i Lublin. Man får håpe at dette kan bidra til å jevne veien tilen forståelse.

vVv

BEFRIDD.
Belgia. Under kong Leopolds fangenskap i Tyskland er prins Charles valt til regent av det belgiske parlament. - Ministerpresident Pierlot har dannet ny regjering.

vVv

KAPITULERT.
Bulgaria. Bulgarias stilling er ennå meget uklar. Det er nå en måned siden Bulgaria ba om våpenstillstand, men noen overenskomst med de allierte er ennå ikke undertegnet.

vVv

NØYTRAL.
Sverige. Fra og med den 27. september sperret den svenske regjering utenlandsk skipsfart i svenske territorialfarvann og svenske havner i og ved Østersjøen. Samtidig vedtok regjeringen at gjennomreisevisum inntil videre ikke bevilges for reiser fra Norge gjennom Sverige. Sperringen av svenske territorialfarvann innebærer at den tyske skipsfart og dermed den tyske handel på Sverige helt opphører.

Svenska Polisförbundet har vedtatt en skarp protest mot deportasjonen av sine danske kolleger.

Schweiz. Forbundsrådet vedtok 29. september å stoppe all eksport av krigsmateriell fra 1. oktober.

vVv

FINNLAND. Alt tyder på at Finland anstrenger seg for loyalt å oppfylle våpenstillstandsbetingelsene. Det syn sosialminister Fagerholm i den nydannede finske regjering gir uttrykk for i et intervju, gir håp for det ulykkelige Finnlands fremtid: "Nee program kommer den nye regjering ikke til å legge frem, og det skulle heller ikke være nødvendig, da dens oppgave er klar: Den har å oppfylle våpenstillstandsoverenskomsten. Jeg er overbevist om at den samvittighetsfullt og ærlig kommer til å løse denne oppgave, så vanskelig det enn kan synes. Ingenting er enklere enn å profetere om en dyster fremtid. Men det kan jo ikke hjelpe vårt folk. Vi har å samle oss igjen til de oppgaver som ligger foran oss. Meget beror jo på om forholdet mellom kontrollkommissjonen og regjeringen kan bli tillitsfullt og baseres på gjensidig respekt. Vi skal gå til verket besjelet av god vilje og vi har selvsagt ingen rett til på forhånd å betvile vår motparts gode vilje."

vVv

SLUTT PÅ FANGETRANSPORTENE TIL TYSKLAND!

Det er neppe noen begivenhet under hele okkupasjonen som har rystet oss sterkere enn katastrofen med "Westfalen", som forliste på svenskekysten den 8. september. Ombord var 50 norske politiske fanger. 45 nordmenn omkom, bare fem ble reddet.

Denne begivenhet blir ikke mindre rystende når man tenker på de perspektiver som har åpnet seg med hensyn til tyskernes planer med de politiske fangene i Norge.

Hvorfor sender tyskerne norske politiske fanger til Tyskland i en tid da hver ku-

Briketter tonnasje trenges til militære formål?

Det er i løpet av våren og sommeren gått påfallende mange fangetransporter til Tyskland. Noen militær begrunnelse for disse transportene eksisterer overhodet ikke.

All transitt gjennom Sverige er stoppet både når det gjelder tyske tropper, tyske sivile og tysk materiell. Det er også slutt på "hest eskotrafikken" gjennom Sverige fra Storlien til Narvik. Tyskernes behov for tonnasje til rent militære formål er derfor større enn noensinne. Samtidig blir deres disponible tonnasje gradvis og sikkert redusert ved de tallrike allierte ubåt- og flyangrepene mot tyske konvoyer på norskekysten.

Transportene av norske politiske fanger til Tyskland kan derfor bare ha én for-

Klaring: Tyskerne samler gisler, og bruker dem som gisler underveis!

Himmler, hans SS-tropper og hans Gestapo setter seg utover alle militære hensyn.

For dem gjelder det ikke lenger å vinne krigen. For dem spiller det heller ingen rolle om nye ugjerninger føyes til dem som allerede er begått. De vet at deres skjebne er beseglet i samme øyeblikk Tysklands rederlag er militært fullbyrdet. Mest mulig kaos og forvirring, gjerne bergerkrig for den saks skyld; det er hva disse historiens verste banditter spekulerer i.

Det sitter idag ca. 8000 nordmenn fengslet i Tyskland. Derav er omkring 6000 politiske fanger. I Norge sitter andre tusener i tyske konsentrasjonsleirer. Hva vil deres skjebne bli i det øyeblikk Tyskland bryter sammen? Det er et uhyggelig alvorlig og brennende spørsmål for oss nordmenn idag.

Vår frihetskamp har krevet mange og store offer. De som er falt i kampen og de som sitter i de tyske konsentrasjonsleirene er dem som har ofret og lidt mest for vår felles sak. Hver enkelt av oss står i den dypeste gjeld tildem, hvert overgrep mot dem er i virkeligheten et overgrep mot oss alle og mot vårt land. Vi vet at vårt land er ikke fritt for den dag alle politiske fanger har fått sin frihet igjen.

Det må ikke skje at de som ennå er i Norge nå i krigens siste fase deporteres til Tyskland for å brukes som brikker i Himmlers "fredsforberedelser". Vi vil ikke vike tilbake for å bruke alle de midler vi rår over for å hindre at dette skjer. Og vi skal sørge for at enhver tysker somer medskyldig i disse krigsforbrytelser skal bli trukket til ansvar.

Alle nordmenn står samlet om dette kravet:

Ingen flere fanger skal sendes ut av landet!

Det må bli slutt på fangetransportene til Tyskland!